

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

A koszovói üzleti környezet

Készítette:
Kerékgyártó Áron, KGA

2022

Gazdasági és politikai helyzetkép

- 1. Alapinformációk: politikai berendezkedés, gazdasági-politikai szövetségi és viszonyrendszer:** Koszovó 2008. február 17-én kiáltotta ki függetlenségét Szerbiától. Eddig 117 ország - köztük az Európai Unió 23 tagállama- ismerte el függetlenségét. Koszovó célja a teljes körű elismerés, az ENSZ-, az EU- és a NATO-tagság elérése. Jelenleg az EU potenciális tagjelöltje.
- 2. Választások:** A 2021 februári előrehozott választások eredményeképpen megalakult kormány minimális többséggel – 66 képviselő a 120-ból – rendelkezik.
- 3. Gazdaságpolitikai célok:** Koszovó ez idő szerint a CEFTA tagja, de ezt átmeneti állapotnak tekintik és céljuk az EU-tagság elérése. Az elmúlt években a koszovói gazdaság a Nyugat-balkáni átlagnál gyorsabban növekedett. A költségvetés helyzete – néhány reformlépés elmaradása ellenére stabil. A kormány célja a külföldi befektetések összegének növelése, illetve a külkereskedelmi hiány csökkentése. A Világbank „Doing Business” listáján Koszovó 2020-ben az 57. helyen végzett, ami visszalépést jelent a korábbi időszakhoz képest, míg az új vállalkozások indítása terén a 12. helyen végzett.
- 4. Kiemelkedő érdekcsoportok:** N. N. T. Model Slovenia, Elkos Group, Viva Fresh, HIB Petrol, Meridian Group, Buçaj, LAB-OIL, Al Petrol, Exclusive Group, Mabetex Group, Marigona Group, Devolli Corporation

Fontosabb gazdasági mutatók

TABLE 2 Kosovo / Macro poverty outlook indicators	(annual percent change unless indicated otherwise)					
	2019	2020	2021	2022e	2023f	2024f
Real GDP growth, at constant market prices	4.8	-5.3	10.5	3.1	3.7	4.2
Private Consumption	5.6	2.5	7.6	0.5	1.9	3.4
Government Consumption	10.1	2.1	9.1	3.0	5.1	2.0
Gross Fixed Capital Investment	2.9	-7.6	10.7	-2.3	8.5	5.9
Exports, Goods and Services	7.6	-29.1	78.7	11.5	6.0	8.0
Imports, Goods and Services	4.5	-6.0	32.8	1.4	5.2	5.5
Inflation (Consumer Price Index)	2.7	0.2	3.4	12.1	4.0	3.0
Current Account Balance (% of GDP)	-5.7	-7.0	-8.3	-11.3	-13.1	-12.3
Net Foreign Direct Investment Inflow (% of GDP)	2.7	4.2	3.9	3.7	4.9	5.0
Fiscal Balance (% of GDP)	-2.9	-7.6	-1.3	-0.8	-1.6	-2.1
Debt (% of GDP)	17.0	22.0	21.5	20.9	21.9	23.2
Primary Balance (% of GDP)	2.6	-7.1	-0.9	-0.4	-1.1	-1.6
Upper middle-income poverty rate (\$6.85 in 2017 PPP) ^{a,b}	28.9	32.4	26.4	25.0	23.3	21.6

Forrás: World Bank

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Kereskedelmi forgalom

Ország	Időszak	Termék (SITC 1-2.poz. szerint)	Mutatók		
			Határparitásos érték euróban (euro)		
			Import	Export	
Koszovó	2019. év	Mindösszesen Termék (SITC 1-2.poz. szerint)	1 889 161	71 455 040	73 344 201
		Élelmiszerek, italok, dohány	263 758	28 138 653	
		Nyersanyagok		824 041	
		Energiahordozók		218 839	
		Feldolgozott termékek	336 505	25 430 743	
		Gépek és szállítóeszközök	1 288 898	16 842 764	
	2020. év	Mindösszesen Termék (SITC 1-2.poz. szerint)	3 000 312	68 276 535	71 276 847
		Élelmiszerek, italok, dohány	341 629	25 261 722	
		Nyersanyagok	8 131	1 139 660	
		Energiahordozók		305 101	
		Feldolgozott termékek	496 285	25 504 905	
		Gépek és szállítóeszközök	2 154 267	16 065 147	
	2021. év	Mindösszesen Termék (SITC 1-2.poz. szerint)	4 270 006	91 782 370	96 052 376
		Élelmiszerek, italok, dohány	415 725	29 458 245	
		Nyersanyagok	21 849	1 581 307	
		Energiahordozók		391 403	
		Feldolgozott termékek	1 131 267	36 887 921	
		Gépek és szállítóeszközök	2 701 165	23 463 494	
	2021. január - július	Mindösszesen Termék (SITC 1-2.poz. szerint)	2 607 734	49 388 555	51 996 289
		Élelmiszerek, italok, dohány	226 868	16 499 504	
		Nyersanyagok	7 044	1 192 385	
		Energiahordozók		266 392	
		Feldolgozott termékek	639 733	18 915 243	
		Gépek és szállítóeszközök	1 734 089	12 515 031	
2022. január - július	Mindösszesen Termék (SITC 1-2.poz. szerint)	2 460 915	59 847 083	62 307 998	
	Élelmiszerek, italok, dohány	240 706	18 617 955		
	Nyersanyagok		619 200		
	Energiahordozók		254 792		
	Feldolgozott termékek	1 118 118	28 005 789		
	Gépek és szállítóeszközök	1 102 091	12 349 347		

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Koszovó és a Nyugat-balkáni régió számokban

Időszak	Ország	Határparitásos érték euróban (euro)
2019. év	Albánia	87 637 128
	Bosznia-Hercegovina	380 054 743
	Montenegró	64 573 983
	Észak-Macedónia	375 278 816
	Koszovó	71 455 040
	Szerbia	1 661 490 153
2020. év	Albánia	90 607 525
	Bosznia-Hercegovina	331 958 361
	Montenegró	57 731 497
	Észak-Macedónia	378 270 166
	Koszovó	68 276 535
	Szerbia	1 707 179 368
2021. év	Albánia	97 557 431
	Bosznia-Hercegovina	385 496 174
	Montenegró	62 612 161
	Észak-Macedónia	412 470 180
	Koszovó	91 782 370
	Szerbia	2 225 247 001
2021. január - július	Albánia	56 412 905
	Bosznia-Hercegovina	218 593 935
	Montenegró	38 331 160
	Észak-Macedónia	258 980 315
	Koszovó	49 388 555
	Szerbia	1 164 804 662
2022. január - július	Albánia	55 354 645
	Bosznia-Hercegovina	268 580 577
	Montenegró	40 690 744
	Észak-Macedónia	239 487 202
	Koszovó	59 847 083
	Szerbia	2 351 938 834

Kereskedelmi kapcsolatok

- Magyar vállalati attitúd az ország piaca felé:** A magyar vállaltok kifejezett érdeklődést mutatnak a koszovói piac iránt. Ennek oka, egyrésről a viszonylagos földrajzi közelség és az a feltételezés, hogy egy kibontakozóban levő gazdaságban nagyobbak a lehetőségek. Néhányan aggódnak a biztonsági helyzet miatt a több mint évtizeddel ezelőtti háborús időszak nyomán, de a személyes látogatást követően ezek az aggodalmak eloszlanak.
- Exportszerkezet, hozzáadott érték, kiemelkedő szereplők:** Exportunk Koszovóba folyamatosan növekvő tendenciát mutat, a tavalyi év során 96 M € volt, ami 35 %-os növekedés az előző évhez képest. A legjelentősebb exportőrök a Sole és a Suzuki. Mellettük számos kkv exportál elsősorban feldolgozott (ipari) termékeket és gépeket, berendezéseket, valamint élelmiszert.

2021-ben a termékforgalmunk a következőképpen alakult: (M EUR)

Mindösszesen Termék (SITC 1-2.poz. szerint)	4 270 006	91 782 370	96 052 376
Élelmiszerek, italok, dohány	415 725	29 458 245	
Nyersanyagok	21 849	1 581 307	
Energiahordozók		391 403	
Feldolgozott termékek	1 131 267	36 887 921	
Gépek és szállítóeszközök	2 701 165	23 463 494	

- Gazdaságdiplomáciai kapcsolatrendszerünk (GEM, GVB, magas szintű találkozók):** 2015-ben került aláírásra a két ország közötti Gazdasági Együtműködési Megállapodás (GEM). Szijjártó Péter Külgazdasági és Külügyminiszter 2016.12.13-14-én látogatott Pristinába. 2017-ben rendezték meg a GEM-hez kapcsolódó első Gazdasági Vegyesbizottsági (GVB) ülést, a következőre 2022. november 8-9-én Budapesten kerül sor. Bilaterális kapcsolataink élénknek mondhatók, a közelmúltban 2022 februárjában Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter úr, illetve szeptemberben Novák Katalin köztársasági elnök asszony látogatott Koszovóba.

Kereskedelmi kapcsolatok

- 1. Tervezett megjelenések, támogatott kiállítások, delegációk:** 2022-ben megvalósult programok: agrár napok, IT-szimposium. Tervezett: november 8-9-i budapesti GVB-margóján üzleti fórum.
- 2. Üzleti környezetre vonatkozó gyakorlati tudnivalók:**
 1. Állami ünnepek: Koszovóban állami ünnep a január 1. és 2., február 17. a függetlenség napja, április 9. az alkotmány napja, május 1. a munka ünnepe, május 9. az Európa nap, és a november 28. a zászló napja. Ezen felül vannak keresztény katolikus, ortodox és az iszlám vallás szerinti vallási ünnepek változó időpontokban: karácsony és húsvét a keresztényeknél is és az ortodoxoknál, Eid el Fitr és Eid el Adha a muszlimoknál.
 2. Az üzleti kultúrára vonatkozó tudnivalók: A koszovói üzleti kultúra nem áll túlságosan távol a magyartól. Eltérés abban mutatkozik, hogy a koszovóiak jobban hozzászórtak az alkuhoz, a magyarok erre nem minden esetben hajlandóak, miközben az üzletkötéshez Koszovóban ezt igénylik.
- 3. Beviteli szabályozás sajátosságai, különleges előírások, piacra lépési nehézségek:** Szokatlan, és a legtöbb európai ország által vitatott intézkedés, hogy a megfelelő eredet-, és műszaki igazolással rendelkező új autókat egyenként, regisztrálási procedúrának kell alávetni.
- 4. Bankrendszer, ajánlott fizetési módok (nemfizetési kockázat szintje), árfolyamkockázat:** A bankszektor a Koszovói Központi Bank felügyelete alatt működik, és 10 bankból áll, amelyből nyolc külföldi és két bank hazai. A külföldi bankok: NLB Prishtina, ProCredit Bank, Raiffeisen Bank, Banka Kombetare Tregtare, TEB, Kommercijalna Banka ad Beograd, ISBANK, Ziraat Bank. A hazai bankok: Banka per Biznes, Banka Ekonomike. Az ajánlott fizetési módok az akkreditív és az okmányos inkasszó. A nemfizetési kockázat nem jellemző. Koszovóban árfolyamkockázat nincs, mivel az országban eurót használnak. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az ország nem része az euro zónának.
- 5. Egyéb üzleti kockázati faktorok a célországban (partnerek ellenőrzésének módja, pl. van-e kötelező kamarai nyilvántartás, korrupció esélye, átlagos üzletkötési idő, stb.):** Koszovóban nincs kötelező kamarai nyilvántartás. A korrupció lehetőségének az esélye nagy, erre mindenképp érdemes figyelni, különösen közbeszerzések vagy állami megrendelések esetén. Az átlagos üzletkötési idő nem feltétlenül hosszabb mint a Magyarországon megszokott.

Kereskedelmi kapcsolatok

- 1. Közbeszerzési rendszer, részvételi lehetőségek projektekben, közbeszerzésekben, pályázatokban:** A közbeszerzést törvény szabályozza. A közbeszerzésekkel kapcsolatos kérdésekben a „Közbeszerzés Szabályozási Tanács” (Public Procurement Regulatory Commission, <https://krpp.rks-gov.net/>) az illetékes. A közbeszerzések a következő linken érhetők el: <https://e-prokurimi.rks-gov.net/HOME/ClanakItemNew.aspx> Az országot folyamatosan érő korrupcióval kapcsolatos kritikák miatt fokozottan ügyelnek a pályázatok átláthatóságára, de a rendszer ezzel együtt sem nevezhető probléma mentesnek.
- 2. Koszovóban található kamarák, szövetségek, exportösztönző szervezetek:** A Koszovói Kereskedelmi és Iparkamara (<https://www.oek-kcc.org/>), a szakmai szervezetek közül kiemeljük a: Koszovói IT szövetséget (<http://stikk.org/>), az export- és befektetésösztönző szervezet: KIESA - Kosovo Investment and Enterprise Support Agency (<https://kiesa.rks-gov.net>)
- 3. Kapcsolatfelvétel, partnerkeresés javasolt módja:** A személyes kiutazás mindenképp javasolt, miután megtörtént a potenciális partnerek kamarán, szakmai szövetségen vagy a Nagykövetségen keresztüli beazonosítása.
- 4. Fizetési módok, és javasolt értékesítési csatornák:** A fizetésben az akkreditívot és az okmányos inkasszót javasoljuk, de ismereteink szerint sok cég egyszerű banki átutalással dolgozik, előleg bekérését követően, az áru kiszállításakor kéri a fennmaradó összeg utalását.
- 5. Szállítási lehetőségek és feltételei:** Koszovóba a közúti szállítás a leggyakoribb és egyben a legkézenfekvőbb. Vasúton történő szállításnak infrastrukturális akadályai vannak, a légi szállítás pedig csak néhány termék esetében indokolt.

Befektetési kapcsolatok

- 1. Legnagyobb magyarországi befektetők és tevékenységük:** Nincs tudomásunk koszovói magyar befektetésről, áru-és szolgáltatás export és import a jellemző.
- 2. Koszovó befektetés-ösztönzési rendszerének bemutatása:** Koszovó befektetésösztönzési és exportpromóciós szervezete a KIESA (Kosovo Investment and Enterprise Support Agency, web: www.kiesa.rks-gov.net)
- 3. Cégalapítási szabályok, társasági formák, cégbejegyzés adminisztrációs igénye**
 1. A cégalapítás Koszovóban egyszerű és gyors. A Világbank indikációja alapján mindössze 10 nap alatt létre lehet hozni egy céget. Az országban 28 cégbejegyzési központ létezik, a legjelentősebb a fővárosban, Pristinában van.
 2. A 2014. évi külföldi befektetésekről szóló törvény életbe lépése óta, a külföldi tulajdonú cégek a hazaiakkal azonos jogokat élveznek. Nincs megkötés a tulajdonrész megosztását illetően sem, így egy külföldi cég koszovói leányvállalatához nem szükséges helyi partner, az lehet 100%-ban külföldi tulajdonban.
- 4. Adózási szabályok, befektetés esetén adózási kedvezmények Koszovóban:** Az ÁFA, a régióban a legalacsonyabb, 18%. Az életviteli termékekre és szolgáltatásokra 8%. Bizonyos termelést végző gépsorok, termeléshez szükséges alapanyagok, IT felszerelések, elektronikus és írott média eszközei mentesek az ÁFA alól. A vállalkozási adó 10 %-os és minden, 50.000 EUR éves forgalmat meghaladó cég számára fizetendő. A nyugdíjjárulék minimális mértéke a bruttó jövedelem 10%-a, amely egyenlő arányban megoszlik a munkavállaló és a munkaadó között. A társadalombiztosítási járulék a tervek szerint bruttó jövedelem 7%-a lesz, amely szintén egyenlő arányban oszlik majd meg, 3,5% terheli a munkavállalót és 3,5% a munkaadót. Az importot terhelő vámteher 10%. Ugyanakkor az EU-ból származó import vámok mértékét a Koszovó és az EU között érvényben lévő „Stabilizációs és Társulási Megállapodás” szabályozza, ezért konkrét áruexport esetén javasolt megnézni a koszovói vámszervek web oldalát: dogana.rks-gov.net. A jövedéki adó mértéke változó, és csak bizonyos termékekre vonatkozik: bor, cigaretta és egyéb dohány alapú termékek, olaj és egyéb italok, személygépkocsik és egyéb motoros járművek.
- 5. Ajánlott cégképviselési formák a célországban:** A magyarországgal gyakorlatilag megegyező Kft, ami Koszovóban: SHPK
- 6. Esetleg befektetésekhez igénybe vehető munkaerő támogatások, pályázati források: -**
- 7. Jogszabályi háttér bemutatása felsorolás szerűen (pl. van kettős adóztatást kizáró egyezmény, munkavállalási feltételek, stb.):** Magyarország és Koszovó között van kettős adóztatást kizáró egyezmény. Az ország nagyszámú fiatal és képzett munkaerővel rendelkezik, amely magas szinten beszéli az angolt és gyakran több más nyelvet is. A munkanélküliségi ráta a régióban a legmagasabb, leginkább a fiatalok és a nők körében. Az átlagjövedelem alacsony, 504 EUR, a minimálbér 130 EUR a 35 év alatti munkavállalóknak és 170 EUR a 35 év felettieknek, de a közeljövőben 250 euróra fogják emelni.

Kilátások, üzleti környezet

- 1. Kormányzati szektorális fókusz:** Ipar, mezőgazdaság, közlekedés, energia szektor, bányászat, telekommunikáció.
- 2. Feltételezett jövőbeli húzóágazatok:** IKT, mezőgazdaság, feldolgozó ipar.
- 3. Adókönyezet rövid bemutatása:** A cégek nyereségadója 10%. Progresszív jövedelemadó: 80 euróig 0%, 80-240 EUR között 4%. 240-450 EUR között 8%, e fölött 10%. Az ÁFA mértéke 18%, míg az élelviteli termékekre és a szolgáltatásokra 8%. Osztalékadó 0%.
- 4. Kormányzati beruházási prioritások:** a Pristina-Nis autópálya kiépítése, Durrës-Pristina vasútvonal felújítása

Kilátások, üzleti környezet

- **Előnyök:** kedvező demográfiai helyzet. Az ország 70 %-a 35 év alatti, a lakosság csaknem 2/3-a munkaképes korú.
- Nyugat-orientált társadalom, magas az angolul beszélők aránya.
- Cégalapítási procedúra viszonylagosan gyors és zökkenőmentes
- **Nehézségek:** Politikai bizonytalanság (eddig egy kormány sem töltötte ki a mandátumát), a bürokrácia és az infrastruktúra fejletlensége, a szürkegazdaság jelenléte, a kvalifikált munkaerő elvándorlása, az energiaellátás bizonytalansága. Külföldi (donor) finanszírozás elterjedt, egyéb finanszírozási formák terén nehézség.

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Együttműködési lehetőségek

Vízgyártás

ICT

Szennyvíz és
hulladékkezelési
technológiák

Alternatív és megújuló
energia

Mezőgazdasági és
élelmiszer feldolgozó
technológiák

Gyógyszerek,
gyógyászati
berendezések

Kiemelt ágazatok

- **Mezőgazdaság és élelmiszeripar:** Koszovó területének 53 %-át szántóföldek, 41 %-át erdők teszik ki, a foglalkoztatottak 11 %-át a mezőgazdasági szektor adja ki. A művelhető területek száma ugyanakkor csökken, a nem megfelelő technológia miatt az ország e területen importra szorul. Lehetőségek: magasabb hozzáadott értékű termékek, agrár technológia.
Magyar cégek: főként a „dry food” területén vannak jelen.
- **Vízgazdálkodás:** korábbi KSH-projekt tárgyalásai kapcsán több vízipari projekt megvalósításáról is folytak tárgyalások. Regionális vízművek, önkormányzatok.
- **IKT:** A társadalom digitalizációja magasnak mondható, ugyanakkor a digitális szolgáltatások minősége hullámzó, ugyanez elmondható a telekommunikációs infrastruktúráról. Hátrány: az IT-munkaerő rendelkezésre állása Koszovóban is egyre korlátozottabb: Lehetőségek: e-gov infrastruktúra fejlesztésébe való bekapcsolódás.

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

- **„Kifektetés”:** A magas minőségű árukat és szolgáltatásokat képviselő franchising területe, valamint az építőipar, egészségipar, infrastrukturális és energia hotel és vendéglátóipar emelendő ki. A 2017-es FDI-törvény lényegében az előző ágazatokat tartja „stratégiaiainak”.
- **Egészségipar:** Kormányzati szinten messze az európai átlag alatt költenek a közegészségügyre, sok sürgősségi szolgáltatás nem elérhető az országban. Ugyanakkor a magán egészségügyi szektor viszonylag fejlett és kiterjedt. *Yess Pharma, Santefarm* – a két legnagyobb egészségipari disztribútor – világcégekkel és magyar cégekkel is együttműködnek.
- **Turizmus:** A turizmus feltörekvőben van, elsősorban – de nem kizárólagosan - a természeti látnivalók jelentik a fő vonzerőt. Magyar turisták beutaztatásában is perspektíva lehet, de a vízumliberalizáció esetén egy jelentős plusz fizetőképes réteg jelenthet potenciális turistát, aki hazánkba látogat.
- **Energia szektor:** Az energia infrastruktúra igen akadozó. A világ egyik legnagyobb lignitkészlete van KS-ban, az energiaellátás nagy részét abból fedezik, de importálnak is áramot. Zöld energiát, fenntarthatóságot megcélzó projektek nagy teret kapnak az országban – Nyugat-Balkán Zöld Központ, donor projektek.

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Elérhetőségek

- Cím: Rr. Arben Xheladini nr. 157, Pristina
- Email: Akerekgyarato@mfa.gov.hu
- Hivatali telefonszám: 00 383 38 247 765
- Mobil telefonszám: 00 383 49 740 471